

Prezes Głównego Urzędu Statystycznego
dr Dominik Rozkrut

Warszawa, 2021-07.02

Znak sprawy: GUS-GP03.053.41.2021

Znak pisma: GUS-GP03.053.41.2021.4

Pan
Tomasz Grodzki

Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z oświadczeniem złożonym przez Pana Senatora Wojciecha Koniecznego podczas 24. posiedzenia Senatu RP w dniu 27 maja 2021 r., przekazany z Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, odnoszącym się do okresu przetwarzania danych osobowych zebranych w Narodowym Spisie Powszechnym Ludności i Mieszkań w 2021 r., dalej: „NSP 2021”, uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

Zgodnie z art. 32 ustawy dnia 9 sierpnia 2019 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1143), dalej „ustawa o NSP”, dane osobowe zebrane w ramach prac spisowych mogą być:

- 1) wykorzystywane wyłącznie w celach, o których mowa w art. 7 tej ustawy, tj. do opracowań, zestawień i analiz statystycznych oraz do tworzenia i aktualizacji przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego operatu do badań statystycznych;
- 2) przetwarzane przez okres 100 lat od dnia zakończenia spisu powszechnego.

Na wstępie należy wyjaśnić genezę przyjętego w Polsce w omawianym zakresie rozwiązania prawnego.

W art. 31 ustawy z dnia 21 lutego 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. U. poz. 730) zostały wprowadzone zmiany w ustawie z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, dalej: „ustawa o statystyce publicznej”, mające na celu przede wszystkim dostosowanie przepisów tej ustawy do zasad przetwarzania danych osobowych, określonych przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE.L Nr 119, str. 1), dalej: „rozporządzenie 2016/679”.

Wprowadzone w tym celu zmiany w ustawie o statystyce publicznej objęły: przepisy dotyczące przetwarzania danych osobowych zawarte w przepisach ogólnych tej ustawy, doprecyzowanie zadań Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, zmiany w obowiązującym rozdziale 4a, a także wprowadzenie nowego rozdziału 5a „Operat do badań statystycznych”.

Operat do badań statystycznych (OBS) jest narzędziem umożliwiającym prowadzenie badań statystycznych, w tym spisów powszechnych. Ze względu na jego istotną rolę w pracach służb statystyki publicznej i przetwarzanie w nim danych osobowych, wcześniej obowiązujące przepisy ustawy o statystyce publicznej dotyczące OBS zostały przeniesione do nowego rozdziału i uszczegółowione. Jednocześnie, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ dotyczącym przechowywania zbiorów jednostkowych ze spisów powszechnych, wprowadzono przepis (art. 39a ust. 3 ustawy o statystyce publicznej), zgodnie z którym dane osobowe, w zależności od podmiotu podlegającego

obserwacji statystycznej, są przechowywane w operacji do badań statystycznych nie dłużej niż przez 100 lat.

Podkreślić należy, że również ustawodawca unijny w art. 5 ust. 1 lit. e rozporządzenia 2016/679 wskazał na możliwość dłuższego przechowywania danych, jeżeli są one przetwarzane do celów statystycznych, zgodnie z art. 89 ust. 1 rozporządzenia 2016/679. Tak wskazany okres przechowywania danych z prowadzonych badań statystycznych znajduje swoje uzasadnienie w specyfice działalności służb statystyki publicznej. Uzasadnieniem tego jest konieczność dokonania odpowiednich porównań, czy zachowania ciągów czasowych. Zadaniem statystyki publicznej jest bowiem zapewnienie rzetelnej, obiektywnej i systematycznej informacji m.in. o sytuacji ekonomicznej, demograficznej, społecznej oraz środowiska naturalnego. Niezwykle istotny w przypadku gromadzonych i analizowanych danych jest także aspekt historyczny.

Wprowadzone w 2019 r. zmiany w ustawie o statystyce publicznej zapewniają gwarancję ochrony przetwarzanych danych statystycznych. Dane osobowe od momentu ich zebrania bezpośrednio od respondentów albo z systemów informacyjnych administracji publicznej i rejestrów urzędowych lub niepublicznych systemów informacyjnych na potrzeby wykonywania zadań określonych w ustawie stają się danymi statystycznymi i objęte są tajemnicą statystyczną (art. 35aa ustawy o statystyce publicznej).

System statystyki publicznej w Polsce jest jednym z podstawowych, publicznych, ogólnokrajowych infrastrukturalnych systemów informacyjnych państwa, którego jednym z podstawowych zadań jest szybkie, dynamiczne reagowanie na potrzeby informacyjne, analityczne i badawcze aparatu państwa i gospodarki, zarówno w kraju, jak i poza jego granicami. Istotne jest, aby statystyka publiczna gromadziła i udostępniała nie tylko dane statystyczne charakteryzujące zjawiska i procesy demograficzne oraz społeczno-ekonomiczne i gospodarcze, które dokonują się obecnie, ale również – wychodząc naprzeciw oczekiwaniom odbiorców – dostarczała informacji służących do sporządzania analiz, przewidywania trendów i opracowywania długookresowych prognoz.

Do realizacji tego zadania konieczne jest dysponowanie dedykowanym zasobem danych obejmującym zarówno dane bieżące, jak i dane historyczne.

Założono, że najbardziej adekwatnym okresem przechowywania danych jest 100 lat.

Należy również zauważyć, że indywidualne dane osobowe same w sobie nie są przedmiotem badania statystycznego, ani celem zainteresowań i dociekań badawczych, lecz pełnią rolę danych pomocniczych, wykorzystywanych wyłącznie w procesie pozyskiwania i integracji danych. Są bowiem jedynym skutecznym środkiem (sposobem) do uwiaryzelniania i trafnego identyfikowania (rozdzielania czy odróżniania) badanych jednostek, a przez to umożliwiają łączenie danych z wielu źródeł, tj. przyporządkowanie danych pozyskanych w różnych badaniach (względnie rejestrach) lub w różnym czasie właściwym – zawsze tym samym – jednostkom.

Mając na względzie powyższe, uregulowanie analogiczne do art. 39a ust. 3 ustawy o statystyce publicznej, dotyczące okresu przechowywania danych osobowych, wprowadzono następnie w art. 32 ustawy o NSP. Niezależnie od ww. przesłanek merytorycznych, rozwiązanie to było konieczne również dlatego, że obydwie ustawy (ustawa o NSP oraz ustawa o statystyce publicznej) są ściśle ze sobą powiązane – pod względem treściowym i funkcjonalnym. Zgodnie z art. 9 ustawy o NSP, w sprawach nieuregulowanych tą ustawą stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o statystyce publicznej.

Dane pozyskane w ramach NSP 2021 są odpersonalizowane i przetwarzane w sposób uniemożliwiający połączenie konkretnej osoby z adresem lub innymi danymi zebranymi w spisie. Dane spisowe nie są publikowane ani udostępniane innym instytucjom w formie pozwalającej na identyfikację osoby bądź gospodarstwa domowego.

Zmieniająca się rzeczywistość stawia przed statystyką coraz większe wyzwania. Dotyczą one w równym stopniu zakresu informacyjnego badań statystycznych i dostosowania go do potrzeb odbiorców oraz dynamicznych zmian zachodzących w otoczeniu, jak i aktualności dostarczanych informacji, przy zachowaniu wysokiej jakości danych. Statystyka powinna posiadać odpowiednie instrumentarium, które po pierwsze sprostałoby oczekiwaniom głównych odbiorców danych statystycznych i po drugie, pozwoli minimalizować koszty finansowe, przeznaczone na realizację dedykowanych zadań sfery publicznej.

Jeszcze raz pragnę podkreślić, że dane gromadzone przez statystykę publiczną są wykorzystywane jedynie do celów statystycznych. Zgodnie z art. 10 ustawy o statystyce publicznej, dane jednostkowe identyfikowalne zebrane w badaniach statystycznych podlegają bezwzględnej ochronie. Dane te mogą być wykorzystywane wyłącznie do opracowań, zestawień i analiz statystycznych oraz do tworzenia przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego operatu do badań statystycznych. Udostępnianie lub wykorzystywanie tych danych dla innych niż podane w ustawie celów jest zabronione (tajemnica statystyczna).

W poszczególnych państwach UE wdrożono różne rozwiązania dotyczące okresu przechowywania danych uzyskanych ze spisów narodowych. Dla przykładu Niemcy nie przyjęły szczególnych zasad dotyczących przechowywania danych uzyskanych w narodowym spisie powszechnym po jego zakończeniu. Takie dane muszą być przechowywane do momentu przekazania do Archiwum Państwowego, czyli przez okres 30 lat. Wówczas dokonywana jest ocena, które dane będą dalej przechowywane lub zostaną usunięte w oparciu o zapotrzebowanie statystyki publicznej.

We francuskim ustawodawstwie również nie przewidziano przepisów wyznaczających okres przechowywania danych zebranych w spisie powszechnym. Zgodnie z zarządzeniem Dyrektora Generalnego Narodowego Instytutu Statystyki i Ekonomii w sprawie upowszechniania wyników spisu ludności, dane takie są przekazywane do Archiwum Państwowego. Natomiast w Kodeksie Dziedzictwa przyjęto, iż usuwanie indywidualnych informacji z danych dokonywane jest na podstawie porozumienia zawieranego pomiędzy francuskim urzędem statystycznym a administracją archiwów, po stwierdzeniu braku dalszych naukowych, statystycznych lub historycznych podstaw do dalszego przechowywania danych. Ustawa z 1951 r. o obowiązku, koordynacji i tajemnicy w sprawach statystyki wskazuje, iż takie dane przechowywane są bezterminowo w Archiwum Państwowym i mogą być udostępnione dopiero po upływie 25 lat od śmierci osoby, której dany dotyczą.

W Czechach co do zasady przyjmuje się, że dane osobowe pozyskane ze spisu podlegają zniszczeniu w momencie ustania celu ich przetwarzania, jednak nie później niż w ciągu 2 lat od tego momentu. Jednocześnie Urząd Statystyczny Czech jest zobligowany do przekazania zanonimizowanych danych z formularzy spisowych w postaci elektronicznej do Archiwum Państwowego w celu ich trwałego przechowywania.

Wiele krajów UE/EFTA docenia rolę i znaczenie posiadania identyfikowalnych danych statystycznych, w tym pochodzących ze spisów powszechnych. Dane te są przechowywane przez kilkudziesięcioletnie okresy i udostępniane do publicznego użytku po 100 latach, jak to ma miejsce w przypadku Wielkiej Brytanii i Norwegii lub Danii (dane pozwalające ustalić powiązania generacyjne dostępne są nawet od 1834 r.). Z kolei takie kraje jak USA i Kanada przechowują dane od 72 do 92 lat. Należy podkreślić, że procedury te są uregulowane w adekwatnych aktach prawnych, np. w Wielkiej Brytanii jest to the Statistics and Registration Service Act (2007) oraz the Data Protection Act.

Należy podkreślić, że rozwiązanie wprowadzone w omawianym zakresie w polskim prawie odpowiada rekomendacjom przyjętym na spotkaniach grup roboczych UNECE ds. spisów. Stuletni okres przechowywania danych, odpowiadający życiu jednej generacji, pozwala bowiem na pełną obserwację danego obiektu statystycznego (populacji, rodziny, gospodarstwa domowego, wybranych grup społecznych, w tym grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, imigrantów zarobkowych), co w kontekście obserwowanych trendów demograficznych ma kapitalne znaczenie np. przy formułowaniu założeń do tworzenia nowych polityk społecznych (w tym mieszkaniowych), gospodarczych, migracyjnych i środowiskowych oraz ocenie ich skuteczności.

Z poważaniem

Prezes

Głównego Urzędu Statystycznego

dr Dominik Rozkrut

-podpisano podpisem elektronicznym

Do wiadomości:

Pan Jarosław Wenderlich – Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów